

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

(Обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г. и бр. 17 и 52 от 2013 г.)

§ 1. В чл. 21, ал. 2, изречение второ думата „преводач“ се заменя със „съдебен преводач“.

§ 2. В чл. 29, ал. 1, т. 6 думата „преводач“ се заменя със „съдебен преводач“.

§ 3. В чл. 55 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова ал. 3:

„(3) Обвиняем, който не владее български език, има право на устен превод в наказателното производство до неговото приключване. Съдебният преводач участва във всички действия, в които участва и обвиняемият, както и при срещите му със защитника непосредствено преди или след провеждането на съответните действия.“

2. Досегашната ал. 3 става ал. 4 и в нея съюзът „и“ се заменя със запетая, а след думите „решението на въззивната инстанция“ се добавя „и на решението на касационната инстанция“.

3. Създават се ал. 5 - 9:

„(5) Прокурорът или съдът по мотивирано писмено искане на обвиняемия или на неговия защитник могат да предоставят писмен превод и на други документи по делото освен посочените в ал. 4, ако преценят, че това е от съществено значение за упражняване правото на защита. Не се допуска писмен превод на части от документи, неотнормирани към предоставяне на възможност на заподозрените лица или обвиняемите да се запознаят с делото, водено срещу тях.“

(6) Вместо писмен превод на документите по ал. 5 може да се извърши устно резюме на съдържанието им, ако обвиняемият е съгласен, не се нарушават процесуалните му права и има защитник.

(7) Обвиняемият може да се откаже от правото си на писмен превод по ал. 5 само ако е бил уведомен за това право и разбира последиците от отказа. Разясняването на това процесуално право и отказът от упражняването му се отразяват в протокола, който се подписва от обвиняемия, от неговия защитник и от преводача.

(8) Постановлението на прокурора, с което на обвиняемия се отказва устен или писмен превод на документи или на части от тях, както и отказът да се уважи възражение от обвиняемия за качеството на устния или писмения превод подлежи на обжалване пред съответния първоинстанционен съд в тридневен срок. Съдът разглежда и решава делото в закрито заседание. Решението му е окончателно.

(9) Определението на съда, с което на подсъдимия се отказва устен или писмен превод на документи или на части от тях, както и отказът да се уважи възражение от подсъдимия за качеството на устния или писмения превод подлежи на обжалване по реда на глава двадесет и втора.”

§ 4. В чл. 121, ал. 2 след думата „повереник” се добавя „или са станали известни на съдебен преводач от срещите на обвиняемия със защитника“.

§ 5. В чл. 134 думата „преводач“ се заменя със „съдебен преводач“.

§ 6. В чл. 142 се правят следните изменения и допълнения:

1. В наименованието думите „с преводач“ се заменят със „със съдебен преводач“.

2. В ал. 1 думата „преводач“ се заменя със „съдебен преводач“.

3. Създава се нова ал. 2:

„(2) За съдебни преводачи се назначават лица със съответната квалификация в познаването на съответния език.”

4. Досегашните ал. 2-5 стават съответно ал. 3-6.

5. В ал. 3 думата „преводачи“ се заменя със „съдебни преводачи“.

6. В ал. 4 думата „преводачът“ се заменя със „съдебният преводач“.

7. Алинея 6 се изменя така:

„(6) Разпоредбите на ал. 3 и 4 се прилагат съответно и за тълковниците.”

§ 7. В чл. 189, ал. 2 думата „преводач“ се заменя със „съдебен преводач“.

§ 8. В чл. 256, ал. 1, т. 1 думата „преводач“ се заменя със „съдебен преводач“.

§ 9. В чл. 274, ал. 1 думата „преводача“ се заменя със „съдебния преводач“.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 10. Този закон въвежда изискванията на Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 11. В Закона за съдебната власт се създава чл. 403б:

„Чл. 403б. Министърът на правосъдието съгласувано с Висшия съдебен съвет издава наредба за:

1. реда и сроковете за предложения за включване и промени на списъците на лицата, утвърдени за съдебни преводачи;

2. изискванията, на които трябва да отговарят лицата, утвърдени за съдебни преводачи;

3. условията и реда за определяне възнагражденията на съдебните преводачи.”

Законът е приет от 42-ото Народно събрание на 2013 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Михаил Миков)

М О Т И В И

КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

Този законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) има за цел транспониране на Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство. Съгласно член 9 от директивата държавите членки въвеждат в националното законодателство законовите, подзаконовите и административните разпоредби в съответствие с директивата в срок до 27 октомври 2013 г.

Всеки гражданин има право на защита в наказателния процес и с оглед упражняването на това основно право трябва да бъде уведомен от компетентните органи в случаите, когато срещу него е повдигнато обвинение. Процесуалните права на обвиняемите лица по смисъла на директивата са свързани с приетите на национално равнище правила относно правото им на устен и писмен превод в наказателното производство.

Изискването за назначаване на преводач, когато участниците в наказателното производство не владеят български език, е действаща и към настоящия момент разпоредба.

Във връзка с изискванията на директивата за обезпечаване качеството на превода в законопроекта се въвежда фигурата „съдебен преводач“. Разграничението е необходимо с оглед на отговорността и специфичните изисквания към преводача като участник в съдебното производство, съответно в наказателния процес.

С оглед пълното съответствие на националното законодателство с изискванията на директивата в законопроекта се предлага допълнение на действащите разпоредби, като се предвижда, че обвиняем, който не владее български език, има право на устен превод в наказателното производство до неговото приключване.

Съгласно действащата правна уредба (чл. 55, ал. 3 от НПК) в случаите, когато обвиняемият не владее български език, му се предоставя писмен превод на постановлението за привличане на обвиняем, на определенията на съда за налагане на мярка за неотклонение, на обвинителния акт, на постановената присъда и на решението на въззивната инстанция на разбираем за него език, като тази разпоредба влиза в сила от 2011 г. С оглед пълното въвеждане на директивата в законопроекта се предлага освен писмен превод на решението на въззивната инстанция на обвиняемия да се предоставя и писмен превод на решението на касационната инстанция.

Правилото се отнася и за предоставянето на писмен превод на всички документи, които са от съществено значение за упражняване правото на обвиняемия на защита.

Предвижда се по мотивирано писмено искане на обвиняемия или на неговия защитник прокурорът или съдът да предоставят писмен превод и на други документи по делото освен посочените в действащата разпоредба, ако преценят, че това е от съществено значение за упражняване правото на защита. Вместо писмен превод на документите ще може да бъде извършено устно резюме на съдържанието им, при условие че обвиняемият е съгласен, не се нарушават процесуалните му права и има защитник.

Съгласно изискване на директивата обвиняемият има право на еднозначен и доброволен отказ от правото на писмен превод на документи само ако е бил уведомен за това право и е напълно запознат с последиците от направения отказ.

Постановлението на прокурора, с което на обвиняемия се отказва устен или писмен превод на документи или на части от тях, както и отказът да се уважи възражение от обвиняемия за качеството на устния или писмения превод ще може да се обжалва пред съответния първоинстанционен съд, като решението е окончателно.

Във фазата на съдебното производство определението на съда, с което на подсъдимия се отказва устен или писмен превод на документи или на части от тях, както и отказът да се уважи възражение от обвиняемия или подсъдимия за качеството на устния или писмен превод ще подлежи на обжалване по реда на глава двадесет и втора.

Съгласно действаща разпоредба в НПК свидетелят не може да бъде разпитван относно обстоятелствата, които са му били поверени като защитник или повереник. В тази връзка в законопроекта се предвижда, че когато посочените обстоятелства са станали известни на съдебен преводач при срещите на обвиняемия със защитника, преводачът не може да бъде разпитван за тези обстоятелства в качеството му на свидетел.

За обезпечаване качеството на превода, което е задължително изискване в директивата, със законопроекта се създава нова разпоредба, съгласно която назначаваните съдебни преводачи трябва да притежават съответната квалификация в познаването на съответния език.

Предвидените в директивата права трябва да се прилагат като необходими съпътстващи мерки и към изпълнението на европейска заповед за арест. В действащия Закон за екстрадицията и Европейската заповед за арест се съдържа правото на превод на исканото лице, ако не владее български език, за всяка фаза от производството. Доколкото този закон не съдържа специални правила, се прилагат разпоредбите на Наказателно-процесуалния кодекс (чл. 66 от ЗЕЕЗА).

С цел синхронизиране на законовия термин „преводач“ в устройствения и в процесуалния закон и конкретизиране на мерки за подобряване качеството на превода със заключителна разпоредба в Закона за съдебната власт се създава законова делегация министърът на правосъдието съгласувано с Висшия съдебен съвет да издаде наредба относно изискванията, на които трябва да отговарят лицата, утвърдени за съдебни преводачи, както и условията и реда за определяне на техните възнаграждения.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Пламен Орешарски)